

شیطان شناسی از دیدگاه توحیدی و نهج البلاغه

کتاب از:

مؤسسه فرهنگی قرآن و عترت (نهج البلاغه) استان تهران

مؤلف: دکتر احمد حبیبیان

BP	حبیبان، احمد، ۱۳۲۴
۱۰۴	
۹ ش ۲ ج	شیطان شناسی از دیدگاه قرآن و نهج البلاغه / احمد حبیبان
	همدان: انتشارات برکت کوثر، ۱۳۹۲.
	۹۴ ص.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۷۰۶۶-۰۷-۲
	۱. شیطان - جنبه‌های قرآنی. الف. عنوان
	رده دیویی: ۲۹۷/۱۵۹

سرپرست: همدان

نام کتاب: شیطان شناسی از دیدگاه قرآن و نهج البلاغه

مؤلف: احمد حبیبان

ناشر: برکت کوثر

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول- ۱۳۹۲

شماره شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۶۶-۰۷-۲

چاپ و صحافی: یوسف

طراحی جلد و صفحه‌آرایی: کانون تبلیغاتی آپادانا

قیمت: ۴۲۰۰۰ ریال

موسسه فرهنگی قرآن و عترت (نهج البلاغه) استان همدان

نشانی: همدان- چهارراه تختی، انتشارات برکت کوثر

تلفن: ۲۵۳۱۱۷۸ - ۰۹۱۸ ۸۱۵ ۹۰۴۵

فهرست

۷	 مقدمه
۱۵	 فصل اول - شیطان شناسی در قرآن کریم
۱۷	 کارهای شیطان علیه انسان
۱۷	 ۱- ازاله
۱۹	 ۲- تنه
۲۰	 ۳- فقر و بیاریندی
۲۱	 ۴- تحوّل و ترس
۲۲	 ۵- تزئین = ریا داری
۲۴	 ۶- اضلال = گمراه داری
۲۵	 ۷- ایجاد دشمنی و کینه
۲۶	 ۸- انساء = به فراموشی انداختن
۲۸	 ۹- القاء و سوسه
۳۰	 ۱۰- فتنه‌گری
۳۱	 ۱۱- ایجاد پلیدی در روح و جسم
۳۱	 ۱۲- خذول = خوارکننده
۳۵	 ۱۳- تسویل = آراستن
۳۵	 ۱۴- ترغیب به پرستش بتان

- ۳۷ ۱۵- آرزومند ساختن (= تمنیه)
- ۳۷ ۱۶- وادار کردن به شکافتن گوش دام ها
- ۳۸ ۱۷- دگرگون کردن آفرینش خدا
- ۳۸ تبعیت از شیطان
- ۴۲ شیطان قرین و همتای همه‌ی انسان‌ها
- ۴۷ استعاذه یا پناهنده شدن به خداوند از شر شیطان
- ۴۹ مبارزه و مقاتله با شیطان
- ۵۱ سر و مکسر شیطان با انسان
- ۵۵ پلید شیطان
- ۵۸ مروتیت یافتن از شیطان
- ۶۱ کفر و غیبت شیطان
- ۶۳ حزب شیطان
- ۶۵ عداوت و دشمنی شیطان
- ۶۹ فصل دوم: شیطان شناسی در نهج البلاغه
- ۷۱ ابلیس و آدم(ع)
- ۷۴ شیطان کیست؟
- ۷۶ هشدار نسبت به دشمنی های شیطان
- ۸ راهزنی شیطان
- پرهیز از شیطان

چرا باید شیطان را شناخت؟ شیطان از ماده «ش-ط-ن» یعنی موجود خبیث و شرور و از خدا به دور. سر سلسله شیاطین «ابلیس» است که معنای آن موجودی است که از رحمت خدا ناامید و مأیوس گردیده است. این موجودات خبیث از جنس موجوداتی هستند به نام «نار» که از نوعی آتش (وَحَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَّارِجٍ مِنْ نَارٍ = و جن را از زبانه‌ای خالص از آتشی ویژه پدید آورد «الرحمن-۱۵») برآمده‌اند. این موجودات العاده ای که دارند می توانند از همه چیز عبور کنند حتی در ماقبل و بعد انسان.

خداوند این موجودات را قبل از آفرینش انسان خلق فرموده و به هنگام آفرینش انسان، ابلیس (شیطان) مورد آزمایش قرار داد، لیکن ابلیس و سپس فرزندان از این آزمایش - سجده کردن برای آدم - رد شد و نتوانست جایگاه قبلی را حفظ کند لذا پس از آن که به خاطر این تمرد و عصیان از درگاه خداوند محال مانده و رجم گردید، مصمم گشت که همه انسان‌ها را اغوا نماید هم‌طراز با

قرآن کریم گزارش می‌دهد. «قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَا غَوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ» (ص، آیات ۸۲ و ۸۳) شیطان

گفت: سوگند به عزت تمام بندگان را گمراه می کنم مگر بندگان مخلص را. به همین جهت باید این دشمن قسم خورده را هرچه بیشتر شناخت و از شر او و وسوسه هایش به خداوند متعال پناه برد. لذا با توجه به خطرناک بودن این دشمن غدار و مکار، لازم است به موارد زیر، دقت بیشتری نماییم:

۱- باید از رفتاری که او با خدا کرد و مجازاتی که خداوند متعال در پی آن انجام داد، درس گرفت چنان که امیرالمؤمنین (ع) فرمود: «فَتَبَرُّوا بِمَا كَانَ مِنْ فِعْلِ اللَّهِ بِإِبْلِيسَ إِذَا أَحْبَطَ عَمَلَهُ الطَّوِيلَ وَبَعْدَهُ الْبُهْدُ وَكَانَ قَدْ عَبْدَ اللَّهَ سِتَّةَ آلَافِ سَنَةٍ...» = از کاری که خدا با ابلیس کرد، بیابید، چه کار درازمدت و کوشش های توانفرسای او را به سبب اجتناب از تکبر، باطل ساخت. او شش هزار سال خدا را پرستش کرده بود که علوم نیست آیا از سال دنیا است یا از سال های آخرت» (نهج البلاغه، ج ۱۹)

۲- باید از شر توطئه هایش به خداوند پناه برد بهمان طور که مولایمان امیرالمؤمنین (ع) برای دفع او از خداوندی می جوید: «والحمد لله و استعینه علی مداحر الشیطان و مراجره الاعتدال و...» حیائیکه مخائله = خدا را می ستایم و در اموری که باعث رانندگی او در

کردن شیطان و محفوظ ماندن از دامها و نیرنگ‌هایش می‌شود از او یاری می‌طلبیم.» (نهج البلاغه، خ ۱۵۱)

۳- او را دشمن واقعی خود بدانیم و قبل از دشمنی با او مبارزه کنیم، چنان که امام کاظم (ع) در پاسخ: «جهاد با کدام دشمن واجب‌تر است؟» فرمودند: «آن که از همه به تو نزدیک‌تر و دشمن‌تر از تو بیشتر است... و کسی که دشمنان تو را به جنگ ترغیب می‌کنند و آن شیطان است.» (تحف العقول، ۳۹۹)

۴- دام را با ابرو او را به ناسیم و مراقب باشیم که در این دام‌ها نیفتیم چنان‌که امام علی (ع) به برخی از این دام‌ها اشاره کردند: اما عوامل گمراه‌کننده سه تا هستند: زن دوستی که شمشیر شیطان است، ب) شرابخواری که مرام‌شکن است ج) عشق به درهم و دینار که تیر شیطان است» (خصال، ۱۰۳)

با عنایت به روایات دام‌های شیطان عبارتند از:

- ۴-۱ فریب وعده‌های او را خوردن.
- ۴-۲ توبه و استغفار را از یاد انسان بردن و یا به تفسیر افسوسناک آن.
- ۴-۳ حسادت را در میان انسان‌ها افکندن.
- ۴-۴ تجاوزگری و تعدی به مال و ناموس و... را توسعه دادن.

۴-۵ تخم تفرقه را در میان انسان ها افکندن،

۴-۶ از خود و من درآوردی برای خدا صفات قائل شدن،

۴-۷ بدعت نهادن و بدون اذن خدا و رسول در دین دست

بردن،

۴-۸ عمل عبادی را از یاد بردن و گناه را کوچک شمردن،

۴-۹ با هوسرانان همنشینی نمودن،

۴-۱۰ خشم کردن،

۴-۱۱ با زنان نامحرم در خلوت سخن گفتن،

۴-۱۲ کبر بریدن،

۵- از این که سینه های ما محل تخم گذاری و پرورش جوجه های

شیطان باشد (از پیروان او باشیم) به خدا پناه ببریم؛ چنان که

امیرالمؤمنین (ع) در نکوهش روان شیطان چنین فرمود: «آنان در

کارشان به شیطان تکیه کردند و شیطان آنان را در دام خود قرار

داد. پس در سینه های آنان تخم کرد و جوجه داشت و به تدریج

در خرده های آنان نفوذ کرد و با چشم های بزرگ بس و با

زبانهایشان سخن گفت. پس آنها را گرفتار خطاها و لغزش ها کرد

نادرستی را در نظرشان آراست، کارهای آنان مانند کار کسی است

که شیطان در قدرتش شریک شده و زبان او به باطل گویا گردیده است.» (نهج البلاغه، خ ۷)

۶- آگاه باشیم که این سنت قطعی الهی است که انسان مورد آزمایش قرار می‌گیرد تا صلاحیت بهشتی بودن را به دست آورد و اگر از آزمایش رد شد، دوزخ جایگاه او خواهد بود؛ لذا این امر را قطعاً نباید که حضور شیطان و وسوسه‌های او را در راستای امر حان الهی است، همان طور که امام رضا(ع) فرمودند: این که خدا فرمود: «ایمانم را بیازم» که کدام یک نیکوتر عمل می‌کنید» فرمود: «خدای عزوجل خلت خود را آفرید تا با گذاشتن تکلیف طاعت و عبادت خویش بر من آزمون، ایشان را بیازماید نه آن که بخواهد برای خود امتحان و تعجب کند؛ چه او همواره به همه چیز آگاه بوده و هست.» (بحار الانوار، ج ۱)

۷- از این که چنین دشمن نیرومند و غدار سرزمین ما نشسته نهراسیم، چرا که بهترین راه برای مبارزه با او پنا بردن دائم ما به خداوند متعال است، چنان که امام کاظم(ع) به شیطان و ابلیس هشام چنین فرمود: «دشمنی تو با ابلیس باید سخت باشد و نباید که او در تلاشش برای نابودی تو، شکیبای و پایداری تو باشد؛ زیرا

ابلیس با همه قدرتش از تو ناتوان تر است و با همه بدیش کمتر از تو می تواند ضربه زند. اگر تو به خداوند پناه بری هر آینه به راهی راست هدایت شده ای» (تحف العقول ۴۰۰)

۸- لازم است برای جلوگیری از ورود شیطان در ما، در این امور استمرار داشته باشیم:

۱-۸ همواره با نیت درست و خالص، به خدا پناه ببریم و در همه کارها به او توکل کنیم.

۲-۸ همواره خداوند متعال را تسبیح بگوییم: اذکاری که با لفظ سبحان شروع می شود.

۳-۸ آن چه ابله پس خود می خواهیم برای برادر مؤمن خود هم بخواهیم.

۴-۸ در مصیبت ها بی تاب نکنیم و کار را به خدا بسپاریم.

۵-۸ به آنچه که خدا داده خرسند باشیم و غم روزی را نخوریم.

۹- آنچه که شیطان را از ما دور می کند: خدا را روزی، صدقه، توبه، تعاون و استغفار، چنان که پیامبر (ص) فرمود: «ای شما را از چیزی خبر ندهم که اگر به آن عمل کنید شیطان از شما دور شود، چندان که مشرق از مغرب دور است؟ عرض کردند: چه؟»

فرمود: «روزه روی شیطان را سیاه می‌کند، صدقه پشت او را می‌شکند و دوست داشتن برای خدا (توّلّی) و همیاری در کار نیک ریشه او را می‌کند و استغفار شاهرگش را می‌زند.» (امالی ج ۱ ص ۵۹)

۱- شرکای شیطان را کاملاً بشناسیم تا خدای ناکرده، نادانسته شریک او نشویم، چنان که امام صادق (ع) فرمودند: «کسی که اهمیت ندهد چه می‌گوید و درباره‌اش چه گفته می‌شود او شریک شیطان است، و کسی که برایش مهم نباشد مردم او را به کار ببینند و بشناسند، شریک شیطان است، و کسی که از برادر مؤمن خود غیبت کند بی‌گناه است، و ستمی رفته باشد، شریک شیطان است، و هر که شیفته مردم و شهوت زنان باشد شریک شیطان است.» (خصال، ص ۲۱)

نوشتاری که در پیش روی شما خوانده عزیز است، شامل دو بخش می‌باشد: الف) شیطان‌شناسی در قرآن کریم ب) شیطان‌شناسی در نهج البلاغه.

امیدواریم بتوانیم تحت رهنمودهای قرآن و عترت از این آسمان بزرگ و قسم خورده جان سالم به در ببریم، إن شاء الله.

دکتر احمد حبیبیان

مؤسسه فرهنگی قرآن و عترت (نهج البلاغه) استان همدان